

LBRIS

We know
books

Csere Péter

Júdás ezredes

Linder Béla élete és kora

TORTOMA

Barót, 2025

Tartalom

Júdás ezredes. Linder Béla élete és kora	9
Időgép	11
Majs	14
<i>Linder György, az apa</i>	16
Morvaféhertemplom	25
A csapattiszt	30
A hadügyminiszter	36
Az ominózus beszéd	46
A tárcá nélküli miniszter	85
Az antant Romániával kötött titkos szerződése	90
Kell-e katona?	101
A pécsi polgármester	121
<i>A merénylet</i>	135
<i>A távozás</i>	149
Emigrációban	152
<i>Yvette levelesládája</i>	152
<i>A kiutasítás</i>	158
<i>Nemzetragalmazási pere</i>	160
<i>Zavar az Erőben</i>	167
Az utolsó évtized	171
Az út vége	182
<i>Temetés államköltségen</i>	183
Néhány megjegyzés, utólag	188
Köszönetnyilvánítás	190
Írott források	191

Majs sosem volt színmagyar falu; ebben a baranyai községben jelentős számban laktak szerbek és németek. A szerbek az első, a németek a második világháború után tűntek el, egyikük sem jószántából. Azonban leszármazottaik a mai napig visszajárnak: az ortodox templom mellett tartanak búcsút a szerbek, a katolikus templommal szembeni téren pedig a németek. A község lakosainak úgy tíz-tizenöt százaléka ma is németnek vallja magát.

A falu szélén, a katolikus templom vonalában fekszik az emelkedő, ahol a mohácsi sík szélén, az 1526. augusztus 29-i végzetes mohácsi csatában Szulejmán ágyúí állottak, velük szemben pedig ma is világosan felismerhető az enyhe lejtő és az utána következő sík terület, ahol ágyúinak összpontosított tüzében megtört a magyar nehézlövasság rohama.

A „topcsik” értették a dolgukat. Ha valakinek ma kéne azokat a lövegeket felállítania, ma is oda tenné őket.

Az ütközet fordulópontjának helyét a legújabb régészeti kutatások derítették fel; ottjártamkor is folytak az ásások. A rengeteg lószerszám, fegyvertöredék, gombok, pénzek, puskagolyók egy késő középkori csata epicentrumának tipikus régészeti nyomait tárják elénk. Ezen a pár száz négyzetméteres helyen, ami ma már nagyrészt szántóföld, dőlt el évszázadokra Magyarország sorsa. Itt teljesedett be egy létünket máig befolyásoló tragédia.

Ki tudja, talán törvényszerű volt, hogy Linder Bélának itt kelljen megszületnie.

Linder Béla Linder György és Freytag Izabella Leopoldina hét gyermeke közül a másodikként, 1876. február 10-én látta meg a

napvilágot. Azonban hat testvérével, köztük Ernő öccsével ellentétben ő róla nem találni bejegyzést a majsai anyakönyveket is őrző Pécsi Lígyházmegyei Levéltárban. A levéltáros a következőt közölte:

Csak Linder Ernőt találtam meg, öt továbbítom, Linder Bélát nem találok a megadott időpontban (se 1875-ben, se 1877-ben).

Vajon mi lehet az oka? Talán az a bizonyos „takarító” lépett ismét működésbe? Mindenesetre több mint fura, hogy a hét testvér közül pont az ő anyakönyvi bejegyzése hiányzik. Vagy mégsem Majson született? A K.u.K hadseregbeli (Kaiserliche und Königliche – Császári és Királyi) személyi aktájában is minden helyen *Maiss in Ungarn* szerepel. Egyesek néha Budapestet említik, de hát abban az időben otthon születtek az asszonyok, Majsról senki nem bumlizott volna el Budapestre, hogy ott szülessen a gyereke. Így, anyakönyvi bejegyzés híján, biztosak csupán abban lehetünk, hogy Linder Béla 1876. február 10-én, vagy Majson, vagy talán valahol máshol, de mindenképpen megszületett...

Ha már idáig eljutottunk, egy további körülményt is tisztázhatunk. Mert azoknak a dokumentumoknak alapján, amiket a saját szememmel láttam, Linder Béla sem anyai, sem apai ágról nem volt szerb, és semmiképpen nem volt zsidó származású, pedig ezzel az állítással lépten-nyomon találkozni a vele kortárs irodalomban, de a jelenkori forrásokban is.

A további hat testvéréről szóló születési bejegyzések fellelhetők. Valamennyi német nyelvű, és valamennyi Linder gyereket magától értetődő módon keresztelték meg a római katolikus egyház liturgiája szerint – tehát rendelkezésre állt az ilyenkor szükséges igazolás arról, hogy édesapjuk, Linder György (Georg Linder) és édesanyjuk, Freytag Izabella (Isabella Leopoldina Freytag) szintén római katolikusok. A dokumentumokból az is kitűnik, hogy Linderék felmenői több

UBRIS | We know books
nemzedékre visszamenőleg bácskai német gazdák voltak, akik a XIX. században vándoroltak Baranyába.

Az akárcsak egyik ágról eredeztetett zsidó származás legendája itt végképp szembemegy a realitásokkal. Zsidók persze szintén költöztek a Bácskába, de jellemzően kereskedők és vendéglátósok voltak. Hosszú ideig nem lehetett földtulajdonuk, így a földbirtokosi-földművelői lét elzárt volt előlük. Amikor pedig ezeket a korlátozásokat megszüntették, a zsidóság már annyira betagozódott addigi hagyományos tevékenységeibe, hogy nem akart, de nem is tudott volna váltani.

Nem, egy bácskai német katolikus földműves semmiképpen nem lehetett sem szerb, sem zsidó, és ahhoz kétség sem fér, hogy Linderék is bácskai német katolikus földművesek voltak. Ami pedig ugyanilyen bizonyos: erősen élt bennük a kitörés, a felfelé jutás vágya.

Linder György, az apa

Itt pedig foglalkozunk rövid kitérő erejéig az apával, Linder Györggyel, hiszen a „kitörést” ő vitte végbe.

A Bács vármegyei Parabutyon (később Paripás, ma Ratkovónak hívják) született 1850-ben, és Budapesten jogot végzett. Szülei tehát taníttatását a család jövőjébe való befektetésnek tekintették, fiuk pedig lassan, de biztosan lépkedett előre a társadalmi ranglétrán.

Előbb az Országgyűlésben írnokoskodott (több helyütt „gyorsírot” emlegetnek, de egy jogvégzett ember nyilván a jegyzőkönyvek átnézését és hitelesítését végezte), aztán jegyzői állást vállalt a Baranya megyei Majson. Mindez 1876-ban, éppen Béla fia születésének évében történt. Ekkor tehát már házasember, és innentől kezdődik a Linder család majsai kötődése is.

Linder jegyző úr élénk szerepet vitt Majs társadalmi életében, többek között mezőgazdasági intézetet alapított a kisbirtokosoknak,

és a közéletben is képviselte az érdekeiket. Vonatkozó írása, az *Őszinte szó az agrárkérdéshez, illetőleg a kisbirtokosok hitelügyeinek rendezéséhez* 1883-ban jelent meg. Nyilván ez is közrejátszott abban, hogy 1887-ben a mohácsi körzet országgyűlési képviselőjévé választották. Majd amikor 1892-ben pótválasztásokat írtak ki, újra bekerült a parlamentbe, Győr vármegye csornai kerületének képviselőjeként.

Itt azonban kellemetlen események történtek. A *Győri Közlöny* 1894. februári számában annyi olvasható erről, hogy:

A csornai választókerület az ismert odiózus ügy miatt e hó 8-án bizalmatlanságot szavazott Lindernek. A jegyzőkönyv egyik passzusa így hangzik: „tekintettel, hogy bármiként is döntsön a büntető bíróság Linder fölött, nevezett kerületünkre nézve erkölcsi halottnak tekintendő és kerületünket gentleman módon tovább nem képviselheti”.

Kemény szavak. Vajon mi állhatott a háttérben? Nagyjából erre is választ kapunk a *Győri Közlöny* 1895. január 13-i számában:

Linder György ügye. A sokat emlegetett bűnpör, a melyben Petrovics Geraszim csalással vádolja Linder Györgyöt, a csornai kerület orsz. gyűlési képviselőjét, véget ért. Említettük, hogy a kuria, egészen úgy mint a budapesti törvényszék annak idején, magánvádra üldözendő család címén helyezte Lindert vád alá. E határozat meghozása után pár nappal Petrovics, kiemelve, hogy 5000 frtnyi kárát Linder időközben megtérítette, kérvényt intézett a törvényszékhez s abban bejelentette a vádtól való elállását. A törvényszék vádtanácsa, Tóth Ernő kir. táblai bíró előadása mellett foglalkozott a kérvénnyel, a melynek értelmében úgy határozott, hogy Linder György ellenében a további bünvádi eljárást beszüntette. Ez a határozat végérvényes, mivel a vádhatóság sem fellebbez ellene.

Könyvem nem Linder Györgyről szól, nem ástam bele magamat egy 1893-as büntetőügy tán már fel sem lelhető aktraiba. Azonban a tudósítások nagyon is egyértelműek: Linder György országgyűlési képviselő csalással károsított meg egy bizonyos Petrovics Geraszimot.

Bizony, a bűncselekmény ténye és bizonyítottsága kétségek nélküli, ráadásul a honatya nem kicsiben játszott: ötezer forint hatalmas összeg volt. Márpedig mind első fokon a budapesti törvényszék, mind másodfokon a Kúria bűnösnek találta Linder Györgyöt magánvádra üldözendő csalásban, és csupán a kár megtérítése fejében, sértetti kérelemre szüntették meg a bűnvádi eljárást – tehát **nem** azért, mert ártatlannak találtatott.

Ha erre az volt a reakció, hogy Linder György ... *erkölcsi halottnak tekintendő és kerületünket többé gentleman módon tovább nem képviselheti* – az a fentiek tükrében már távolról sem tűnik túlzottnak. Aki bizonyítottan komoly összeggel csapja be azt az embert, aki nyilván megbízott benne és hitt az ígéreteinek, az teljes joggal tekinthető erkölcsi halottnak.

A *Szabadka és Vidéke* hetilap 1894. január 29-i száma is kellően árnyalja az ügy körülményeit, és bizony nem Linder György javára:

A magyar Panama. (...) büntető kódexbe ütköző tettről veszünk tudomást, amelyet Linder György orsz. képviselő elkövetett. A megszegyenítő tett, mely Lindert minden bizonnyal el fogja a közélet teréről távolítani, abban áll, hogy ő Petrovics Geraszim szentendrei gör. kel. püspökhelyettesétől és törvényszerűen megválasztott, de még ki nem nevezett gör. kel. püspöktől kicsalt vagy úgy kapott 5000 frtot azon címen, hogy ez összegnek felét a maga részére megtartva, a másik felével Szüry Dénes min. tanácsost megvesztegetse, hogy e magas állású hivatalnok a királyi kinevezést siettesse vagy kieszközölje; de ő ezt nem tette, mert nem is tehette. A tanácsos egy krajcárt sem kapott, de bizonyára el sem

fogadott volna. Linder György ellenben az 5000 forintot megtartotta és szépen elköltötte. Most, hogy a képviselő ezen megbélyegző tette kitudódott, a vallás és közoktatásügyi miniszter maga megtette a bűnföljelentést Linder ellen a bpesti büntetőtörvényszéknél, amely Petrovics és Szüry kihallgatása után a képviselőháztól a följelentett képviselő mentelmi jogának fölfüggesztését kéri. Linder bevallotta, hogy az 5000 frtot saját céljaira fordította, holott azt, mint szégyenpénzt mindjárt vissza kellett volna utasítania; ám még sem hagyja ott a parlamentet, csakis a nemzeti párt klubjából lépett ki.

Fölfogásunk szerint az ilyen képviselőt a társadalomnak is, a bíróságnak is a legkíméletlenebbül el kell ítélni.

A tudósításból világosan érzékelhető a társadalmi méretű felháborodás. Innen még többet tudunk meg, mint a *Győri Közlöny*ből.

Szóval: Linder György országgyűlési képviselő nemcsak csalást, hanem befolyással üzérkedést és sikkasztást is elkövetett, még hozzá egy görögkeleti püspökhelyettes sérelmére. Linder beismerő vallomást tett, képviselői mentelmi jogát fölfüggesztették, és maga a kultuszminiszter tette meg ellene a „bűnföljelentést”. Utána jött a Petrovics Geraszimmal való megegyezés – Linder pedig óriási szerencséjével szabadult a bűncselekmény ómenétől. Tudniillik a per megszüntetése után, mivel nem volt marasztaló ítélet, büntetlen előéletüként képviselősködhetett tovább, és fenntartás nélkül élt is a lehetőséggel. Ezek szerint holmiféle erkölcsi skrupulusok távol álltak tőle. Egy évig, valószínűleg ciklusa lejártáig volt még képviselője körzetének, utolsó parlamenti felszólalása 1896-ra keltezhető. Addig is tagja volt több bizottságnak, és viszonylag rendszeresen felszólalt a parlamentben.

Hiszen egy erkölcsi halottnak is lehet patyolattiszta erkölcsi bizonyítványa.

LIBRIS | We know books

Képviselősege megszűntével is rendszeresen publikált a *Magyar Állam*, illetve a *Pesti Hírlap* és a *Pesti Napló* folyóiratokban; legkisebb fiának, Ernőnek ezek szerint volt honnan örökölnie írói vénáját.

Az apák bűnei ne szálljanak a fiakra.

Mégis mintha az apa bűne tükröződne a fiú cselekedeteiben. Igaz, az apa „csak” egy embert csapott be – a fiú viszont egy egész nemzetet. A becsapott fél is az apába helyezte a bizodalmát, ahogy a becsapott nemzet is megbízott a fiúban.

Az apa a kár megfizetésével rá tudta venni a károsultat a meggyezésre, azonban amit a fiú tett, azt nem lehet pénzzel megváltani, cselekedetei alól pedig nincs felmentés. Pedig apában és fiúban sok közös dolog fellelhető: ambíció, meggyőző erő, szervezőkészség. Azonban mégis van itt valami, ami talmivá teszi kvalitásaikat és sikereiket. Az a fajta dolog ez, amire könnyű ráérezni, de nehéz megfogalmazni. Pedig nem más ez, mint egy bizonyos fajta erkölcsi érzék hiánya.

Igaz, Linder György később is „valaki” marad, és a család is a felfelé tendáló áramlatokra bízta magát. Megteheti. Amikor 1896-ra az apa megszűnik képviselő lenni, már egy nagy jövő előtt álló, húszéves katonatiszt fia van.

Hogy Majson hol laktak Linderék, ma már senki sem tudja. A németek által épített két egyenes utca a falu északi részén ma is létezik. Valószínű, hogy Linderék is itt laktak, vagy talán a jegyzői lakban, de másfél évszázad után persze már annak a helyére sem emlékszik senki.

Maga a község jó hangulatú, rendezett utcákkal, szép házakkal és kimondottan öntudatos lakókkal; ez a falu a maga idejében eléggé módos is lehetett. A régi udvarokban, azoknak a hátsó részén, de mindig a főkapuval szemben állnak a csűrök, amiken szintén kapu van, így a szénát, szalmát, a zöldséget vagy a legelőről hazahajtott

Majs, a szülőfalu

állatokat nyílegyenesen hordhatták és terelheték ezekbe az évszázadok alatt kialakult multifunkciós épületekbe. Érdekes: formára és beosztásra ezek a „nagy csűrök” (itt így hívják őket) szinte teljesen egyeznek a székelyföldiekkel, azonban a majsiak téglából, az utóbbiak fából épültek.

Linderéknek is biztosan volt ilyen csűrjük, tágas szénapadlással, ahol főleg a fiúgyermekek játszhattak, birkózhattak és zajonghattak önfeledten. A németek és a szerbek is több generáción keresztül megtartották nemzetiségüket, így ez a család valószínűleg németül beszélt otthon, bár a gyerekek a házon kívül vagy az iskolában hamar megtanulhattak magyarul.

A fiúk közül a Bélánál éppen évtizeddel fiatalabb Ernő kitűnően írt is magyarul, olyannyira, hogy a baranyai és a pécsi újságírás kiemelkedő alakja lett. Ernő ellen cikkei és a nem éppen neki tetsző tevékenysége miatt egy emberöltő múlva többször is felléptek

**Linder Ernő, aki tudta,
hol a helye**

a Pécsset megszálló szerbek, és egy alkalommal pénzbüntetésre, máskor elzárásra ítélték – éppen abban az időben, amikor bátyja a város polgármestere volt. Igaz, utóbbi emelt fővel közölte a megszállókkal és saját elvtársaival, hogy semmiféle kapcsolatot nem tart az öccsével.

Ez azonban még a jövő zenéje. Linderék Béla fia már eleve magyar nevet kapott, és az elemi is magyarul végezte a helyi katolikus felekezeti iskolában. Sajnos, az elemi iskolás Linder Béláról bejegyzést, pláne fényképet vagy

bármilyen személyeset már nem találni.

Szüülőfaluja azonban bizonyos formában ítéletet mondott a későbbi Linder Béla vezérkari ezredesről. A tablón, ami most a polgármesteri hivatal folyosóján függ, az 1920-as években a község első világháborús hőseit gyűjtötték egybe. Linder Béla végigharcolta a világháborút, megsebesült, kitüntették. Ezredesként az első helyen kellene állnia szülőfaluja veterán frontharcosai között. Ezeknek az egészen imponáló tartást sugárzó embereknek a körében azonban hiába keresnénk a nevét és az arcképét.

Linder Bélának nem volt helye köztük.

Amikor 1960-ban elkezdődtek a mohácsi csatamező régészeti feltárásai, két tömegsírt is találtak, ahol olyan keresztény katonák nyugosznak, akik harcban estek el. Orvosszakértők is megvizsgálták a csontvázakat, és hamar feltűnt, hogy sokukon több, külön-külön is

igen súlyos, akár halálos sérülés is van, melyeket közvetlenül haláluk előtt szereztek, ezért nem indultak gyógyulásnak; a csontokat szétzúzódó csapások nyomai máig felismerhetők.

A szakértők nem először láttak ilyesmit, de egy helyen, egy időben, ekkora tömegben elhunytakon még biztosan nem. A következtetés, amit levontak, megrendítő.

Ezek az emberek több súlyos sebből vérezve is harcoltak az utolsó lehetőségükig.

A török megszállás következményeként a XV. században majd-

nem színmagyar Délvidéken, sőt, Baranya egy részén is kisebbségbe került a magyarság. Helyüket a törökök elől menekülő szerbek, aztán a Habsburgok által betelepített németek foglalták el, összességükben már többségbe kerülve a magyarsággal szemben. Azonban Baranyának ezen a részén a „hungárus tudat” mégiscsak diadalmaskodott. A majsiaiak mindig lojális polgárai voltak Magyarországnak, a Magyar Szent Koronának. Nekem senki nem beszélt arról sem, hogy itt a nemzetiségek között valaha is konfliktusok lettek volna.

Sokan hiszik, hogy a volt csatateretek lélek-járta helyek,

A majsiai hősi emlékmű